

Szakmai beszámoló

„Generációs-híd program – Beszélgetés a múlttól” tevékenység

VOFO
THE NORWEGIAN ASSOCIATION FOR ADULT LEARNING

MINISZTERELNÖKSÉG

Előzmények

Projekt adatai:

Kedvezményezett	Alsómocsolád Község Önkormányzata
Projekt címe	Mintaprogram a minőségi időskorért
Projekt azonosítója	HU11-0005-A1-2013
Projekt kezdő időpontja	2016.05.02.
Projekt tervezett befejezése	2017.04.30.
Konzorciumi partner	Őszi Fény Alapítvány

Az Alapítvány Alsómocsoládért szervezet és az Őszi Fény Alapítvány 2016. június 02-án Vállalkozási szerződést kötött a „Generációs-híd program – Beszélgetés a múlttól” tevékenység keretében ellátandó feladatokra. A Vállalkozó részéről a kapcsolattartásra kijelölt személy: **Dávidné Varga Rózsa kuratóriumi elnök.**

Teljesítési időszak: 2016. november 01. – 2016. november 30.

Régi idők lakodalmai

Helyszín: Őszi Fény Idősek Otthona
7345 Alsómocsolád, Rákóczi u. 74.

Időpont: 2016. november 21.

Elvégzett tevékenység:

A régi időkben a menyasszony és a vőlegény kísérete (násznép) külön vonult a templomhoz, miután a vőlegény küldöttje (általában a vőfély) kikérte a menyasszonyt a háztól. Az esküvőt levezető papnak süteményt és italt vittek ajándékba. Sütemény és ital az ún. hívatlanoknak is járt (kalács vagy kuglóf és bor). A "hívatlanok" - ahogy nevük is utal rá - azok a falubeliek voltak, akik nem voltak hivatalosak az esküvőre és a lakodalomba, de érdeklődtek az esemény iránt, és kíváncsiak voltak az Ifjú Párra. A násznép és a hívatlanok paptáncot jártak a templom előtt.

A mai szokásoktól eltérően a két násznép a saját lakodalmas házához tért vissza, mely az ifjú pár szüleinek házát jelentette, természetesen. Itt ünnepi fogadás várt rájuk. Ezután következett a menyasszony búcsúztatása, melynek keretében az ifjú ara búcsút vett a családjától és a hozzátartozóktól. Ezt legtöbbször a vőfély öntötte szavakba a meghatott leányzó helyett. Versben mondott "Isten Veletek"-et a szüleinek, testvéreinek, barátnőinek, szomszédainak. Megköszönte a gondoskodást, és bocsánatot kért az esetlegesen okozott bosszúságokért.

Az események sora a hérészt (más néven kárlátó - amikor a menyasszony násznépe a vőlegény házához látogat) követően a vőlegény szüleinek házánál folytatódott, melyet átrendeztek a vendégsereg fogadására a rokonoktól és az utcabeliektől összegyűjtött bútorok és berendezési tárgyak segítségével. A nagy zsúfoltság ellenére helyet készítettek a menyasszony hozománya számára.

A hozományba beletartozott minden ingatlan és ingóság, melyet az ifjú feleség a házasságba vitt. Néhány dolog azoknál a családoknál is beletartozott a hozományba, ahol anyagi

helyzetük nem engedett meg nagy értékű ajándékokat. Ilyen volt a kelengye és a menyasszonyi ágy, mely utóbbi neve ellenére valójában nem ágyat jelentett, hanem ágyneműt. Ezeket a menyasszony nőrokonai már kislánykora óta gyűjtötték (staffírung), és az. kiházásításkor adtak át neki. A nászágyról (ágyszék) való gondoskodás a vőlegény feladata volt, ha kényszerházasságról volt szó, és a vőlegénynek nem tetszett a menyasszony, akkor a vőlegény apjáé. Hozománya általában csak annak a menyasszonynak nem járt, aki szülei akarata ellenére ment férjhez. A hozományt ünnepélyes keretek között adták át az ifjú férjnek, akit a kezelés joga illetett. Ezek az ingatlanok és ingóságok azonban a feleség tulajdonában maradtak. A nő halála vagy válás esetén előfordult, hogy a nő családja pereskedett az egykori hozományért, bár többnyire a férjet vagy az örökösöket illette.

Visszatérve a vigasztáshoz, falvakban sokáig tartotta magát a lakodalmi sátor alkalmazása, melyet gerendákból és ponyvából készítettek. A lakodalmas házat feldíszítették, és zöld ágakból kaput építettek. A zöld ágak a természet megújulását és a termékenységet jelképezték, és rontáselhárító erőt tulajdonítottak neki. Az ágak nemcsak a kapu díszítésében, hanem a lakodalmi kalácsban is szerepet kaptak. A hatalmas méretű kalácsba ágakat, virágokat, gyümölcsöket, mézeskalácsot és egyéb díszítőelemeket szúrtak. A kalácsból minden vendégnek kellett, hogy jusson, sőt a lakodalomban valamilyen okból kifolyólag részt nem vevő családtagoknak is küldtek, és a hívatlanok is ebből kaptak. A nagy anyagi terhet jelentő kalács elkészítését általában a keresztszülők (násznagy, nyoszolyóasszony) vállalták magára.

A vacsora régen tejbekásával zárult, mely alkalmat adott a kásapénz összegyűjtésére. A kásapénzt a násznép adta össze a vendéglátó gazdasszony számára, mely vidám formát öltött (kásatánc, gazdasszonyok tánca, szakácsasszonyok tánca). A gazdasszony pólyával bekötötte a kezét, és egy hatalmas kanalat tartva a másik kezében jajveszékelve körbejárt a vendégek között. A vőfély panasolta el az asszony bánatát, miszerint főzés közben megégette a kezét, és a gyógyításhoz pénzre van szüksége. Gyakran a többi főzőasszony is csatlakozott ehhez az aktushoz.

Az éjszaka fénypontja a menyasszonytánc volt, mely az ifjú ara utolsó táncát jelentette "leányként". A vőfély vagy a násznagy jelentette be ezt az eseményt, és ők is kezdték a táncot.

Ezután következtek a többiek a lakodalmi tisztségek hierarchiája szerint, majd a többi vendég. A menyasszonyt azonban nem adták ingyen. A násznagyok tányérba, kosárba vagy rostába gyűjtötték össze a menyasszonypénzt. Innen származik a rostatánc elnevezés. Néhány vidéken ezt a lakodalmi tánc összefonódott a gyertyás táncsal (a vőfély és a vendégek gyertyát tartanak a kezükben) vagy a párnás táncsal (a násznép egy tagja a feje fölé tartott párnával táncol, melyet választottja elé dob, rátédelnek, és megcsókolják egymást).^ű

Sokan nem tesznek különbséget a menyasszonytánc és a menyecsketánc között, holott a kettő nem egy és ugyanaz. A menyecsketáncot az ifjú feleség eredetileg piros-fehér babos ruhában, majd magyar népviseletben, később szimplán piros vagy bordó ruhában járta. A különbség tehát, hogy a menyecsketánckor a feleség már asszonyként van jelen, asszonyruhában. Nevezik még „újasszonytáncnak” is, melyet értelemszerűen az újasszony és az újember táncolt.

Az ifjú pár e táncait parodizálva néhány mókás kedvű legény vagy férfi menyasszonynak öltözött be. Ez a maskarás menyasszony, vagy manapság a bolondmenyasszony szokása.

A következő rítus az ún. kontyolás volt. Ennek során a nyoszolyóasszony a menyasszony hajából kontyot fésült, és rátette a főkötőt vagy fejkendőt, mely az asszonyokat illette meg (bekötötte a fejét). Ebben több idős nőrokon is segédkezhetett, hiszen a menyasszony eljátszotta, mintha tiltakozna az asszonnyá válás ellen.

Ezután következhetett a menyasszonyfektetés vagy elhálás, melynek régen jogi jelentősége is volt. Az ifjú párt a lakodalmi tisztségviselők ünnepélyes rítusok közepette lefektették egy elzárható helyiségbe, gyakran a padlásra, hogy a nászéjszakán megtörténhessen az elhálás. Bizonyos területeken a menyasszony szüzességét bizonyító véres lepedőt is közszemlére tettek. Ha erre nem nyertek bizonyosságot, az nagy szégyen volt a leányra nézve, és a vőlegénycsaládja elégtételt követelhetett. Az elhálást megelőzően ismét szerepet kaptak a termékenységrítusok.

Ennek keretében például gyermeket hempergettek meg a nászágyon, hogy a bő gyermekáldás ne maradjon el. Természetesen, a nászéjszaka történései a mulatozó vendégek oldalát is

furdalták, ezért gyakran olyan tárgyakat dugtak a nászágyba, melyek valamilyen módon hangot adtak, hogy kontrollálhassák az elhálás megtörténtét, és - természetesen - jól mulathassanak ezen.

Miután mindenki megtette a kötelességét, és kimulatta magát, a lakodalom másnapjának hajnalán került sor az ún. tyúkverőre. Ezen a legkitartóbb vendégek vettek részt, és hazatérés közben nagy lármát csapva próbálták meg felébreszteni a korábban nyugovóra tért vendégeket. Sokszor megpróbálták őket visszavonni a mulatságba, illetve megdézsmálták éléskamrájukat. Hogy ne derülhessen fény a csibészek kilétére, maskarát is öltöttek.

Reggel (vagy ha a lakodalom nem vasárnap hajnalban fejeződött be, akkor az ezt követő első vasárnap reggel) következett az esküvő és a sokszor több napig tartó lakodalom ünnepélyes lezárásaként a sokkal visszafogottabb és emelkedettebb hangulatú asszonyavatás. Ennek során az újasszony vagy az új pár ünnepi ruhába öltözött, és így mentek el a templomba, ahol az új feleség hivatalosan is elfoglalhatta új családjának státusza alapján őt megillető új helyet (székfoglalás). Egyes helyeken kalácsot is vitt magával, melyet a pap megáldott, és az asszony hazavitt.

A régi hagyományok felidézése mindig hoz az emberek életébe vagy egy kis derűt vagy rosszabb esetben borút. A régi lakodalmi hagyományok a mai napig megmaradtak azokban a tájegységekben, ahol jobban őrzik a hagyományainkat. A legtöbb esküvő inkább a pompáról és a pénzről szól, miközben pont a fiatalpár, akiről kellene, hogy szóljon. Ez a nap az ő „nagy napuk” ekkor fogadnak örök hűséget egymásnak és válnak egy családdá.

A régi lakodalmas hagyományokat felidézve a program résztvevői elmesélték a saját lakodalmukat, felidézve a ruhákat, a szokásokat, az ételeket és a családok egymáshoz kötődő viszonyait.

Alsómocsolád, 2016. november 30.

Dávidné Varga Rózsa
elnök

Beszámolót elfogadta és ellenjegyezte:

